

Nr. 6

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu Häälekandja

Tänapäeva naise
Henny Forchhammer.

SISUKORD: 1. Rahvas on hääletanud. 2. Peotäis mulda. 3. Abielunaise kodakondsuse küsimus Rahvasteliidus. 4. Kirjanduslik veste. 5. Kuueaastane kodanik. 6. Mina ja Minu. 7. Ema ja elu pühaduse kaitse. 8. Poola naisliikumise põnevamaid päevamuresid. 9. Tänapäeva naise. 10. Moodne naine. 11. Kroonika.

Juuni 1931

TALLINN

Hind 20 senti

„Naiste Hääl“

Eesti Naisliidu häälekandja. Ilmub 1 kord kuus.

Toimetaja: MARIE REISIK Väljaandja: EESTI NAISLIIT

Toimetaja kodune aadress: Suur Roosikrantsi 4—1. Tel. 13-91.

Toimetus ja talitus asub: TALLINN, SUUR KARJA T. 10—5. TELEF. 31-28.

Avatud kella 12—2.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused ja teised lehetellimiste vastuvõtjad.

TELLIMISE HIND

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
 $\frac{1}{2}$ aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine . . . 3.—

KUULUTUSE HIND:

1 lehekülge . . . Kr. 30.—
 $\frac{1}{2}$ lehekülge . . . „ 20.—
 $\frac{1}{4}$ lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naise ga“ — aastas Kr. 5.—, $\frac{1}{2}$ aastas Kr. 2.75.

Üksiknumbri hind 20 senti.

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

TELLIMISE HIND:

1 aasta peale . . . Kr. 2.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20
Väljamaa tellimine „ 3.—

Toimetus ja talitus asub:

TALLINN, SUUR KARJA TÄN. 10—5
Avatud kella 12—2 Telefon 31-28

Üksiknumbri hind 20 senti

Tellimise hind koos „Eesti Naisega“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75

KUULUTUSTE HIND:

1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 lehekülge . . . „ 20.—
1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Juuni 1931

Nr. 6

V aastakäik

**Eesti Naisliit asub nüüd Suur Karja 10—5.
Telefon 31-28.**

Rahvas on hääletanud.

Mis saab edasi?

Protesti allkirjade kogumine uue perekon-naseaduse kava vastu on lõpule jõudnud. See on annud üle 31.000 hääle. Seda arvu tuleb pidada lõplikuks, olgugi lehti veel tagasi tulemata ja mõnest neist teada, et nad on täis. Mõnisada häält, mis veel võiks juure tulla, ei olegi enam nii tähtis. Kuna häält on kokku tulnud kaugelt rohkem, kui nõuab rahvaalgatuse seadus, tuleb hääletust pidada täiesti kordaläinuks. Kui meil tegu oleks olnud mitte ainult seaduse kavaga, vaid seaduse endaga, oleks kogutud häälest rohkem kui küllalt selle saatmiseks rahvahääletusele.

Praegu on äsja möödunud hääletus esialgu meeleavaldus. Arvesse võttes, et hääled on kogutud meie teguvõimsamate ja elujõulisemate organisatsioonide aktiivsemate liikmete, peajasjalikult nende eesotsas, juhtival kohal seisvate isikute poolt, ei saa neid pidada juhuslikult kokkuäetud allkirjadeks, vaid siin on tegu inimestega, kes teavad mis nad tahavad.

Hääletus viidi läbi peajasjalikult naisorganisatsioonide kaudu. Naisliidu, Naiste karskusliidu, Kodukaitse, Maanaiste keskseltsi ja Naiseltside kaudu. Ja on otsekohe märgata, et mida suurema tegevusväljaga, autoriteetsem organisatsioon, seda kaalukamad on tema kogutud allkirjad mitte ainult arvu poolest, vaid ka allakirjutanud isikute seltskondliku seisuse poolest.

Ma ei mõtle siin seltskondlikku seisuse talises kitsas mõttes, ainult jõukuse või ametikoha järele hinnatavat, vaid isikuid kõigest maailmavaadetest ja kihtidest, kellelt võib eeldada teadlikku suhtumist kõnesolevale küsimusele. Nii näeme suurt arvu allkirje Tallinna Naisklubi, Tartu Naisseltsi ja Karskusliidu, samuti aga ka Sotsialistliku Naisühingu poolt. Kuid ka teistest organisatsioonidest on paljud oma kohuseid väga jõurikkalt täitnud. Eriti tuleb veel nimetada Saksa ja Vene naisliite ja Tallinna Juudi Naisseltsi.

Hääletuse tagajärgi lähemalt tundma õpides selgub, et üle kahe kolmandiku häälest, s.t. üle kahekümne tuhande, on kokku tulnud linnadest. Mis ka täiesti loomulik. Linnade häälest on Tallinn üksi annud oma 8000 häält, tema järele tuleb endastmõistetavalt Tartu 5090 häälega. Kolmandal kohal linnadest seisab Pärnu 2803 häälega, mis on ilmselt sealse tugeva naisseltsi teene. Pärnu hääled on loetud koos ühes Sindiga, mis aga linnale endale langevaid häälti kuigi palju ei kahanda. Neljas koht hääle arvu poolest kuulub Valgale, kust on tulnud 1331 allkirja. Narva ühes Jõesuuga on annud 1140 häält ja Petseri 542 häält, mis arvu sisse on arvatud ka Irboska 50 häält. Võrust on tulnud 611 häält, Viljandi on annud 479 häält, Kuresaar 407 häält, Haapsalu 367, Rakvere 305, Paide 278,

Põltsamaa 199 ja Tapa 116 häält. Alevitest seisab esimesel kohal Väandra 236 häälega, Amblast on tulnud 165 häält. Ülejäänud hääled on puistatud üle maa laiali ega tõuse palju kuskil kõrgele üle saja. Väärrib veel märkimist, et hääli on tulnud isegi kõige kaugematest maa-nurkadest, nagu Abruha, Hiiumaa, Narva jõe tagustest küladest, Petserimaalt.

Kahjuks on hääletuse korraldusel tehtud viga, et kogumislehtedel ei olnud märgitud paika allakirjutaja ameti tarvis. See teeb raskusi mõningate kohapealsete allakirjutajate seltskondliku seisu kindlaksmääramisel, kuid sellestki, mis on kindlaks määratud, võib ütelda, et hääletus on olnud peaaesjalikult intelligentsi hääletus, mis tähendab ühtlasi, et ta on meie rahva kõige teadlikuma osa tahteavaldus. On loomulik, et meie naisüliõpilased peaaegu terves koosseisus, oma organisatsioonide kaupa, on alla kirjutanud. Sama loomulik, et ei puudu ükski meie naisjurist. Kuid allkirjad ei piirdu kaugeltki ainult naiste omadega. Nende hulgas on kõige suurema kaaluga meeste omi. Nime-tame näiteks meie poliitilise elu lugupeetava-maid veteraane, nagu Jaan Tõnisson ja Mihkel Martna. Järgneb rida riigikogu liikmeid ja meesjuriste, Tallinna linnavalitsus peaaegu täies koosseisus linnapea Uessoniga eesotsas, kõrgemaid ametnikke ja isegi sõjaväelasi, keda esindab kindral Jonson. Siis ajakirjandus tuttavaimate nimede kaudu, leidub endiseid valitsuse liikmeid ja praegu vabariigi valitsuses seisvaid, suurtööstureid, koolijuhatajaid ja õpetajaid, kirjanikke, kunstnikke, kaupmeeskonna esindajaid, kohtunikke, Tartust isegi riigikohtu liikmeid oma esimehe Karl Partsiiga, ja profesoreid. Väga suurel arvul Tallinna ja Tartu arstkonda oma tuttavaimate nimedega. Estonia ja Vanemuise näitlejaid. Seda kõik meeste hulgast. Endastmõistetav, et samuti ei puudu nende isikute naised. Võib julgesti ütelda, et Tallinnas ja Tartus vaevalt puudub nimekam perekond, mis mõne liikme kaudu poleks seotud hääletusega. Erilist mainimist väärrib asjaolu, et ka vähemusrahvused on poolehoidu hääletami-

sele kõige soojemalt avaldanud. Seal leidub peaaegu kogu endine Balti aadel, Vene intelligents, samuti juudi intelligents ja töösturid.

Silmas pidades asjaolu, et hääle kogumiseks liikvele ei pandud kuigi suuri jõudusid — üldse on ära peetud selle selgitamiseks vast ainult kolmkümmend koosolekut, s.t. vähem, kui üks riigikogu liige peab ära pidama enne valimisi, — et see kogumine sündis enam-vähem „kodusel“ teel, iga üksiku koguja tutvuse piirkonnas, võib tulemusi pidada täiesti rahuldavaks. Naised on oma tuleproovi kestnud, rohkem, kogu seltskond kaaluvamas osas on oma tahtmist avaldanud. Esimese selletaolise ettevõtte kordaminek annab julgust lootata, et kõige tõsisemal juhul, s. t. kui naiskodanikkude soove mingisugusel määral ei peaks arvestatama, ka tõsisemal ja kaalukamal aktsioonil tagajärgi võiks oodata.

Esialgu on hääletuse läbiviija Naisliit pidanud õigeks hääletuse tagajärgi ühes soovivaldusega perekonnaseaduse eelkava ümber-töötamise kohta esitades valitsusele, jääda äraootavale seisukohale. Märgekirja, mis sisaldab naiste soovid, lähevad ära viima kõik naiste ülemaaliste koondiste esitajad, kusjuures neil võimalus on oma soovile ka isklikult rõhku anda. Vabariigi valitsuse seisukoha võtmisest olenevad edaspidised sammud. Võib ette näha kahte juhtu. Kui naisesinduse soovid eelkava ümbertöötamise asjus arvesse võetakse ja nad võimalust saavad ümbertöötamise komisjonist, nagu märgekirja nõudmine rõhutab, täisõiguslikult osa võta, tuleb naistel üksmeelsele otsusele jõuda oma nõudmiste ulatuse kohta ja kogu jõud koondada nende läbimineku kindlustamisele. Halvemal juhul, kui praegune eelkava siiski peaks saama seaduseks, tuleb neil valmis olla rahvahääletuse läbiviimiseks. Loodame, et seda ei tule tarvis. Kuid nii ehk teisiti, naistel seisab ees suur ülesanne, millele neil tuleb välja panna kogu organiseeritud naiskonna jõud. See peab sündima tuleviku nimel!

Helmi Jansen.

Peotäis mulda.

Veel käesoleval suvel kavatsetakse tuua kodumaale Koidula põrm.

Eluteekonna lõpp ja peotäis mulda püsivad alaliselt kurvas ühenduses.

Heites lahtisesse hauda peotäis mulda, tundub sageli, nagu heidaksime sinna oma enese südame.

Ometi ununewad surnud imekiiresti. Parimaks

arstirohuks hingehaavadele on unustus. Liig raske oleks kanda kaotuste koormat unustuseta.

Siiski, kõik manalaelanikud ei lase nii ruttu vabaks meie meeli. Mõned on jätnud eluväljale jäljed liig sügavad ja selgejoonelised seks, et hüpata neist üle mõtlemata.

Kindlamini terasköiest ja õrnemini siidpaelast

hoiab kütkes elavaid mõne surnu mõjuvõim: seadusena võetakse ta ammulausutud sõnu, pühaks peetakse ta väiksemaid surmaeelseid soove. —

Pool sajandit hakkab jõudma mööda meie rahvusliku ärkamisaja tulihingelise luuletaja Lydia Koidula surmast, kuid ikka veel haaravad meie südant ta õhkeread:

„Lennake päevad,
Mis nüüd veel jäävad
Piiriks mul kodumaa kallaste ette.
Jõua, oh, kätte,
Jõua sa, igatsev, õnnistav tund!
Päeva ja und

Küsin ma: „Millal mind viite ta
pinda?“

Kas ei paista küsimus meile õrna, vaevaltmārgatava etteheitena?

Vist aimas luuletar enda kurba saatust saada maetud võõraste mulda. Aimas, et ei leidu poole sajandi jooksul käsi ta kirstu kandmiseks võõralt sõjakalt saarelt kodumaa rauranda...

Kapis koltuvad Koidula luuletused. Sirvida neid pole mahti. Moodne elu dikteerib teisi ülesandeid külluses.

Moodsa elu tempo paneb meid keerlema karussellina kriiskava muusika ja kuljuste kõrina saatel.

Millal leidub meil aega vanamoelise tundeluule nautimiseks, millal huvi vanaema tanunipliste vaatlemiseks?

Isamaa oli Koidula jumalus. Meie ajal ei rahulda see mõiste enam kõiki. Erakond, klass võistleb isamaaga edukalt...

Kuid siiski: pidurdagem elukarusselli pöörast kiirust. Süüvigem ammu aegsesse luulesse. Miks naeratame nii lapselik-kurvalt, ühtlasi õnnelikult?

Meile meelestuvad laulud, milliseid kuulsime vanaemalt või emalt siis juba, kui püsisime jalul vaid hoidja põlve najal. Laulud, mida oleme leelutanud karjas käies, ümisenud koolist tulles, mida korrutame praegugi veel mõningatel juhtudel, on Koidula laulud.

Laulude kaudu peaksime teadma, et elas kord Eestis õilis naine, luuletar Lydia, kelle vaim püüdis elu kõrguste poole nagu lill päikese poole...

Too kauneim naine laulis „Emajõe ööbikuna“ kodumaast. Laulis aiaäärsest tänavast ja põlvini ulatuvast kasteheinast laste mängumurul. Emaarust, õnnest ja truudusest laulis ta.

Harva veel räägitakse meie ajal sarnastel ainetel, ent südamesopikesis ei puudu ometi poolehoid neile — kiuste moodsusele.

Salaja leiname ühes laulikuga kui ta rahvuslike tülide puhul pajatab:

„Ning mulle puna tõuseb palge,
Kui hõiskel kuulen võõrad suud,
Et rüüd sul kauemaks ei valge,
Sul pärjad kulmilt pillatud,
Kes vastu oma liha, vere
Sa sõtta saadad oma pere!

Eestima! Eestima!

Millal ühendust õpid sa?“ —

Võõrad naeravad praegugi meie vääratuste ja eksisammude üle.

Naeravad, kui määrime süütuse „valget rüüd“ ja lohistame tolmus aususe pärga ning teritame mõõka oma endi veresugulaste vastu.

Ühendust õppida on meile tänapäevgi raskemaid ülesandeid.

Pikast orjaööst tõime kaasa viha-, kadeduse- ja äraandlikkuse-mürgised seemned. Külvame neid igal kevadel ja lõikame sügisel vilja — alalise vaenutule säilitamiseks...

Pärleid peos hoides tuhname prügihunnikus ning ei märkagi, et sõrmede vahelt ära libisenud aarded.

Ei märka tihti tähtigi taevast...

Lendas tulilind Lydia Koidula meie tuhmi minevikutaeva all. Pildus alla sätendavaid sulgi — tundedüllaseid salme. Meie aga ei osanud hulgal ajal koguda noid sulgi buketiks ega asetada väärilisele kohale meie elamutes.

Ei või salata — selle kogumise alal oli tõkkeid, mis kõrvetasid näppe, kuid ei või samuti salata — meie leigust ja loidust vaimukultuuri alal üldse.

Tundsid ju meie kultuurikandjad Koidula palavat igatsust puhata põrmuna kodumaa muldas, kuid ometi on lauliku rinda muljunud võõras muld ligi poole sajandi kestes.

Ainult tuul on toonud tervisi kodumaalt...

Pikki aastaid on kirjaneitsi vaim ärevas ootuses uuesti ja uuesti pärinud:

„Mis mulle jutustad, koidiku tuul?“

Ja tuul on ikka vastanud:

„Eestimaalt tulen,
väsinud olen...“

ning pajatanud oma elamustest puude ja põõsaste keskel, kuid pole sõnagi lausunud valgest laevast, mis oleks võinud kaasa võtta luuletari põrmu liueldes lõunapoole, kodumaa suunas...

Lugematuid laevu on sõudnud merel poole sajandi jooksul; hulk eestlasi on vedanud noil laevadel maiset vara, ent olles uppunud isiklistesse muredesse on harva mõni lehvitanud tervituseks rätikut kalli kalmu poole.

Meie noored on tugevatel õlgadel õhku tõstnud autosid iluduskuningannadega ja võhivõõraste spordi- ning filmitähtedega. Vist meeleldi kannaksid need jõurikkad, karastatud noored õlad kas või läbi kogu Eesti meie õilsama, kaunihingelise kodumaatütre põrmu.

Koormav poleks see sugugi, sest on läinud tõeks lauliku ennustus enesest:

„Peotäis mind mulda
Üksi üle jääb,
Kui kõik jõud ja noorus
Mullaks jälle lääb...“

Ning too peotäis mulda kuulub meile, kogu rahvale, eesti naistele...

Füüsiliselt on ta peaaegu — ei midagi, kuid seda suurem on ta ideeline väärtus.

Muld, mis on imenud endasse meie lauliku maise olevuse, mis on võtnud vastu tema — kord nii kuumalt hõõgunud — südame, too muld on sama, mis laulik ise. Ta on omane, lähedane meile kõigile.

Ning kui viimaks meie kõigi ühisel jõupingutsusel — saabub kodumaa „lauluderanda” valgel laeval peotäis meile nii tähendusriikast mulda, siis võtame ta vastu samasuguste auavaldustega nagu oleksime vastu võtnud laulikut ennast.

Siis näitame, et vähemalt eesti naised mõista-

vad ühineda, liituda ideede nimel. — Lydia Koidula mälestuseks.

Eesti kauneim naine oli too luuletar. Hingeilu kuninganna oli ta täiuslikumal kujul, kuigi teda keegi pole krooninud maise krooniga.

Kui kord ühineb ta põrm kodumaa mullaga, siis toogem ta hauale hõlmataied õisi. Ei, istutagem mulda elavad taimed, et „õitseksid põrmust lilled” ja kastepärlid kujundaks särava krooni, — Koidula laulikukrooni kalnul, mille all puhkaks siis meie jumaldatud luuletar — jäädavalt vaid peotäis võõrsilt saabunud kallist mulda. . .

Julie Steinmann.

Abielunaise kodakondsuse küsimus Rahvasteliidus.

Käesoleva aasta jaanuari kuul volitas Rahvasteliidu nõukogu oma peasekretäri pöörduda kõigi suurte rahvusvaheliste naisorganisatsioonide poole, et need igauks nimetaks kaks esitajat nõuandvasse komisjoni, abielunaise kodakondsuse küsimuse arutamiseks. Komisjoni ülesandeks on välja töötada aruanne selle küsimuse kohta. Aruandes peavad olema väljendatud kogu maailma organiseeritud naiste nõudmised selles küsimuses, missugused siis Rahvasteliidu peasekretäri kaudu tehakse teatavaks kõigi Rahvasteliitu kuuluvate riikide valitsustele.

See naisliikumisele rõõmustav saavutus on suure töö tagajärg, millest allpool lühike ülevaade.

13-mal märtsil mineval aastal peeti Haagis rahvusvahelise eraõiguse kodifikatsiooni konverentsi, mille kokkukutsujaks oli Rahvasteliit. Samal ajal oli sealsamas rahvusvahelise naisliidu ja naiste hääleõiguse ilmaliidu esitajate nõupidamine, kus välja töötati märgukiri konverentsile esitamiseks. Nimetatud organisatsioonide esitajad nõudsid ka, et konverentsi liikmed neid isiklikult vastu võtaks ja ära kuulaks naiste soovid ja nõudmised abielunaise koda-

Kirjanduslik veste.

Kirjanduslikke uudiseid.

Seekord vaatleme viimisel ajal ilmunud tõlkeid, vähemalt silmapaistvamaid neist.

Esikohale asetame kahtlemata Aino Kalda novellikogu „Valge laev”. See küpse meisterlikkusega sõnastatud teos koosneb novellidest, mida väga mitmelt vaatekohalt võib hinnata: kõigepealt käsitleb teos meie kodumaiseid aineid; teiseks annab selle esimene osa teatava põgusa ajaloolise ülevaate meie minevaku-sündmustest; kolmandaks on novellide enamiku peategelasteks naised ja siuks naiste elamused armastuse alalt. Ükskõik, missuguselt vaatekohalt me novellikogu eritleksime, ikka leiaksime ses palju huvitavat; peamiselt tahaks siiski rõhutada naiskujude peenelt käsitletud lihtsajoonelist selgust ja mõjuvust. Aino Kallas oskab väheste sõnadega väga palju ütelda naise hinge sisima olemuse kohta; ta oskab meile naise elamused ja tunded lähedale tuua, neid ainulaadliselt valgustada pehme ja maheda, kuid ometi selge valgusega. Tema novellides peegeldub osake meie kõigi hinge; tema vaimukas käsitlusviis paneb

kaasa elama. kuid sunnib ka mõtlema ja mõistusega kaasa looma. Nagu kõik Aino Kalda teosed, on ka „Valge laev” raamat, mida võib ja maksab lugeda enam kui ükskord.

Teise väärtusliku tõlkena soome keelest peame mainima Maria Jotuni jutustist „Argielu”, mis kuulub soome parimate teoste hulka. Üheainsa päeva raamidesse suletud sündmustik annab meile haruldaset tiheda ja mitmekesise läbilõike soome külaelust; see on värviküllane, intiimne ja meile üsna ligilähedasena tunduv pilt idülliliselt patriarhaalsest talust, kus elatakse primitiivset ja lihtsameelset, kuid tõelist elu: kõigi tunnete ja meeltega ellu kiindudes ja tugevasti oma olemasolus juurdudes. Teos täis elujaatavat, tahteküllast ja jõulist soojust, mis jätab sügava mulje, kuigi sündmustik ei sisalda midagi iseäralist ega harukordset.

Elujaatav teos on sündmustikku põimitud sündete lõimete kiuste ka kolmas tähelepanuvääriv tõlge soome keelest: Arved Järnefelti romaan „Greetta ja tema Issand.” Ka see teos on ainelt meile lähedane ja omane, kujutades külaelanikke ja nende elamusi. Sündmustik on lihtne ega käsitle midagi peale igapäevaste juhtumus-

kondsuse küsimuses. Konverentsi juhatus võttis jutule naiste saatkonna 13-mal märtsil ja kodakondsuse küsimust arutav komisjon tegi seda 1-sel aprillil, kuid abielunaise kodakondsust käsitava konventsiooni koostamisel arvestati naiste nõudmistega siiski ainult osaliselt.

Üks selle konventsiooni peatükkidest käib küll järgmiselt: „Abielu kestel abielumehe poolt ette võetud kodakondsuse muutmine tingib abielunaise kodakondsuse muutust ainult sel juhul, kui ta ise sellega nõus on.“ Sellega tunnustati osalt abielunaise õigust oma rahvuse alalhoidmise peale, kuid kodifikatsiooni konverentsi saadikud ei julgenud siin minna kaugeemale, kuigi enamus nende hulgast tunnistas mehe ja naise üheõiguslust kodakondsuse küsimuses.

Kuigi nad seda ei julgenud väljendada konventsioonis eneses, avaldasid nad seda arvamist soovituskirjas Rahvasteliitu kuuluvate riikide valitsustele ja selles oligi selle edu algus, mis osaks sai nüüd naisorganisatsioonidele.

1930 aasta septembrikuul Rahvasteliidu üldkoosolekul oli arutusel rahvusvahelise eraõiguse konventsioon, kuid lõplik seisukoha võtmine selle kohta lükati edasi 1931 aasta Rahvasteliidu üldkoosolekuni.

Rahvasteliidu nõukogu, missugune Genfi kokku tuli käesoleva aasta jaanuarikuul, arutas seda küsimust uuesti üldkogu koosolekute päevakorra koostamisel. Huvitatud naisorganisatsioonide esindajad olid seks ajaks Genfi kokku

tulnud, et kohapeal jälgida asja käiku, kuid nende imestus oli suur, kui nad kuulsid, et juba nõukogu esimesel istangul naiste soov, moodustada nõuandvat komisjoni, mis koosneks naiskoondiste esindajatest, oli otsustatud eitavalt. Kuid seega ei jäänud naised rahul. Kohe alustasid nad hoogsat kihutustööd, mis juba mõne päeva pärast andis rahuldavaid tagajärgi.

Naised pöörasid tungiva palvega nende riikide naisorganisatsioonide poole, kes on esindatud Rahvasteliidu nõukogus, et need kirjutaks oma valitsuse esindajatele Genfis ja paluks neid arvestada naiste soovidega. See andis tagajärgi ja Rahvasteliidu nõukogu võttis 24. jaanuaril vastu järgmise ühemeelse otsuse, mis rahaldas naisi:

„Rahvasteliidu nõukogu otsustab võtta sügäse täiskogu koosolekute päevakorda abielunaise kodakondsuse küsimuse. Nõukogu palub peasekretäri, et see, koos rahvusvaheliste naisorganisatsioonide esindajatega, kes eriti on olnud huvitatud sest küsimusest, koostaks täiskogule aruande ja et ta selles sihis astuks ühendusse: Rahvusvahelise naisliiduga, naiste hääleõiguse ilmaliiduga, rahvusvahelise rahu ja vabaduse naisliigaga, üld-ameerika naistekomisjoniga, rahvusvahelise lepitusliiduga, rahvusvahelise akadeemiliste naiste ühinguga ja kristliku naisnoorsoo ilmaliiduga.

Nõukogu volitab peasekretäri, et see, kui ta seda tarvilikuks peab, nimetatud organisatsioonidele palub saata igatühte kaks esitajat nõuand-

te: eluaseme rajamine, isa surm, poja naitumine, pojanaise- ja ämma vahelised arusaamatused... Kuid neisse sündmustesse on kätketud vaimlist sisu, mis neile annab kaalu ja nad hingestab. Autor tahab, et lugeja loeks ridade vahelt ja kes seda teha oskab, sellele pakub raamat õige palju. Peamiselt sööbib müllu romaani keskkuju, vanapere-naine Greeta, omapärasemaid vananeva naise kirjanduslikke kujusid.

Kui kolm senivaadeldud tõlget soome keelest jutustavad igapäevasest elust, inimese tavalisest „argielust“, siis järgmisena mainitav teos pühendub suurimaile erakordsusile ja süveneb kaugemaleulatuvasse filosoofilistesse probleemidesse. Seks teosesks on geniaalse iirlase Bernard Shaw draama „Tagasi Metuusala juurde“, kõige kogukam ja kaaluvam Shaw draamadest, mille sündmustik algab paradiisi-aias ja lõpeb kauges tulevikus. Teose põhiideeks on veendumus, et mõte on inimeses kõige tähtsam ja ülevam, et inimese olemasolu sisuks peab olema mõtte arendamine, olgu või kõigi muude omaduste kulul. Mõtte suuremate arenemisvõimaluste nimel laseb Shaw oma draamas inimesi hakata taotlema pike-mat eluiga, — see ongi nende teekond „tagasi Me-

tuusala juurde“, mille lõpptulemused siiski ei rahulda autorit ennast ega lugejatki. Kõige vaimukam on teose esimene vaatus, mille tegelasteks on Aadam, Eeva, Kain ja madu. Selle vaatuse kohta võiks ütelda, et siin iga lause oleks väärt olla trükitud kuldtähtedega. Kaasaegseid päevaküsimusi sarjavad ja kaasaegseid inimesi pilkavad pildid pole nii paeluvad, ei tundu igatahes nii suurejoonelistena. Tuleviku inimese arengu viimseid äärmusi kirjeldav lõpuvaatus aga moodustab jällegi suure ja sügava mõtetekullakaevanduse, millest võib ammutada lõpmatuse ni, ilma et see iial tühjeneks.

Kõrgeväertuslik kunstiteos on „Looduse“ kroonise romaani sarjas kolmes andes ilmunud Knut Hamsuni romaan „Hulkurid“, mis välismaadel on suure menu osaliseks saanud ja ka meil kindlasti leiab rohkesti lugejaid. Sündmustikult väga tihe teos kirjeldab põhja-Norra kalurite ja meremeeste kodust elu ja seiklusi välismaades ja meredel. Rikkalik tegelastekogu on mitmekesine, iga üksik selgejooneliselt ja elavalt maalitud, üksikute tegelaste vahekorrad huvitavalt arendatud. Teoses valitsev õhkkond on karge ja immutatud mere soolahõnguga; kõige kohal lehvib loo-

vasse komisjoni, missugune välja töötaks ühised ettepanekud millised tulevad juurde lisada Rahvasteliidu täiskogule esitatavale aruan- dele.“

Selle otsuse põhjal palus peasekretär nime- tada temale organisatsioonide esindajad. Ko- misjoni esimene istang oli 18-mal mail Genfi Rahvasteliidu ruumes. Aruanne peab olema valmis 1-ks juuliks.

Nüüd peavad kõik nimetatud rahvusvahe- liste naisorganisatsioonide rahvuslikud liidud ja osakonnad mõjutama oma maa valitsusi, et need omi esindajaid tulevases Rahvasteliidu täiskogus volitaks hääletama üheõigluseluse poolt kodakondsuse küsimustes ja nõudma, et üheõigluseluse põhimõtte võetaks rahvusvahelise

konventsiooni aluseks ning Haagis koostatud konventsiooni kava sellekohaselt muudetakse.

Juba palju aastaid võitleb Rahvusvaheline Naisliit naise õiguse eest alalhoida oma rahvust ja kodakondsust, ükskõik mis kodakondsusesse kuuluks mees, kellega ta abiellub. Naise rah- vuse tunnustamine tähendab nende õiguste tun- nustamist, mis seotud tema kodakondsusega ja ühtlasi naise kui iseseisva isiku tunnustamist. Sellepärast pole ime, et kogu maailma organi- seeritud naised jälgivad suure huviga naise ko- dakondsuse küsimuse lahendamist ja et sep- tembrikuul see huvi on koondatud Genfi, kus tänavu loodetavasti Rahvasteliidu täiskogus on rohkem naisi riikide esindajatena kui harili- kult. —k.

Emal ja elu pühaduse kaitse.

II

Ei midagi muu kui õõnsa sõnakõlksuna peab elu pühadust kuulutat paragrahv tunduma emale, kes näiteks kümme korda või rohkem on sünnitanud ja loodusejõudude halastamatus mängus seisab valiku ees, kas elu anda veel ühele inimlapselise või eksida elu pühadust kaits- va paragrahvi vastu. Mitte ainult inimlikkus, ka lihtne otstarbekohasus peaks ütleva, et ini- meselt rohkem ei tohitaks nõuda, kui ta suudab

kanda. Ükski hea peremees vähemalt ei koorma looma, kelle töö temale tarviline, üle selle jõu. Naine emana näib täiesti väljaspool seisvat igasugustest inimkaitse, isegi loomakaitse seadus- test. See on tugevasti öeldud, kuid paraku, ma ei saa teisiti, vaadeldes tegelikku, igapäevast elu.

Loomulikkus, naise loomulik ülesanne, see on hõlpsaim kõigist teistest hüüdsõnadest var-

buva nukruse alatoon, kuigi teos meeleolult on elu- jaatav ja värvidelt kirgas.

Kergema ajaviitekirjanduse alalt võiks nime- tada hiljuti surnud inglise kirjaniku Arnold Bennet' romaani „Armastus hõõnava var- jus (Hugo!)“, mis omapärase ja leidliku fantas- tikaga annab hea näite suureandelise kirjaniku võimetest, kuigi see pole tema parimaid teoseid. Tunduvalt kergekaalulisem on noore vene kirjaniku Leo Nikolini jutustis „Saladuste mü- ü- jad“, ka fantastiline teos, aga kaugelt vähem veenav kui Bennet'i oma ja lisaks sündmustikult tühjajooksev, nii et lugejale lõpuks jääb tunne, nagu oleks asjata tema aega raisatud ja teda ilma- aegu ninapidi veetud.

Omaval ajal väga loetud ameerika kirjaniku Mark Twain'i „Kõlupea Wilson“ tun- dub keeruka, kuid tänapäevase lugeja silmis juba naiivse sündmustikuga vananenuna; sobib ehk noo- rematele ja võib olla ka ealt vanadele, kellele see meenutab ehk nooruses loetud raamatute iselaadi.

M. S.

Kuueaastane kodanik.

„Tema Majesteet-Laps“ on elanud juba kuus aastat. Loodus on vorminud ta poisiks. Vanemad on eriti uhked sellele asjaolule. Oleks loodus taht- nud neid tüsata, siis oleks ta vorminud nende esi- mese lapse tüdrukuks, keda tuleb armastada veidi vähem kui poissi. Nii käseb traditsioon.

Ent „Tema Majesteet — Laps ise ei tea midagi sarnasest ebaõiglasest vahetegemisest.

Kuue aastane poiss ei pea end veel sugugi täht- samaks samavanusest tütarlapsel, kui mõni täis- kasvanu pole teda ses küsimuses sihilikult valgus- tanud.

Kuueaastane meeskodanik on jumalikult õig- lane ja suursuguselt salliv kõigi omavanuste kaas- laste vastu, olgu nad poisid või tüdrukud.

Jälgigem mängu. Näete: ehitatakse silda üle sügava jõe. Miniatiürsed palgid, lauad, naelad, ki- vid, liiv, tsement — kõik on juures hunnikus. Ehi- tusmeistriteks on kaks poissi ja tüdruk — kõik kuueaastased.

Ootamatul viisil kuulub algatus plikale. Poisid täidavad korraldusi ja ettekirjutusi, täpselt ja tõ-

jama hoolimatust, mõtlematust kuni kõige bruttaalsema egoismini mehe ja ühiskonna poolt. On otse kummaline mõtelda, et ajajärgul, mil õhk vallutatud ja häälelaineid osatakse kinni püüda tuhandete kilomeetrite tagant, mil kaugeenägumine teostumas ja kõige keerulisemad masinad inimesele hõlbustamas ta tööd, et samal ajajärgul kahe inimese vaheline kooselu, elu edasiandmine, sigimine, toimub sama ürgse juhuslikkusega, kui paapuade hulgas, selle vahel, et kunagi perekonna ülespidamine pole olnud seatud nii raskete probleemide ette, kui tänapäev. Looduses elavad ürgrahvad ei tunne tööpuudust, ei tunne alkoholismi, pärvuse needust ega tuhandeid teisi küsimusi, milledesse on mässitud inimeste kooselu tsivilisatsiooni ajajärgul. Takistamatus ja piiramatuse sigivuses nähakse jumala tahet, looduse seadusi, mille vastu hakkamine oleks patt ja ebaloomulik. Kus juures aga nõnda nimetatud jumala tahe teistsugustel juhtumitel hoopis avaramalt osatakse seletada ja loodusejõudude ohjeldamine kuulub inimõistuse õilsamate ülesannete hulka. Ainult siin, ühes asjas on pime loodusemäng tõstetud vankumatuks pühaduseks.

Ei ole kahtlust, et niisugune mõtlemisviis pühaduseks on võinud tõusta ainult kasulikkuse tõttu siinamaani võimul olnud klassidele kui ka soole. Rahvaarvu piiramatuse juurekasv, mis toimub peaasjalikult ühiskondlikult kõige madalamates ringkondades, on soovitatavaks nähteks olnud valitsejatele, niisama vabastab loo-

duseseaduste pühaduse suitsukate valitsevat sugu, täh. meessugu, kaasvastutusest naise kannatuste eest. Ei ole kahtlust, et inimsoo arenemiskäik läheb seniste valitsejate istutatud tõekspidamiste ümberhindamise suunas. Demokraatia võidukäik on tingitud alamate kihtide hulgas ikka enam läbilöövast veendest, et igal inimesel on õigus endamääramisele ja teatud alammääradele elu poolt pakutavatest hüvedest. Seesama mõtlemisviis laiendatud naissoo erilistele elutingimustele eeldab teadliku endamääramise vabaduse tarvet ka naiste hulgas. See pole aga mõeldav muidu, kui et ema enese määrata jääb, mitmele lapsele ta elu tahab anda, et mitte vahetpidamatud rasedused ning sünnitused enam ei saaks kujuneda tema täieliku orjastamise abinõuks. Varem või hiljem peavad niisugusele muutunud mõtlemisviisile järgnema sellele vastavad seadused, mis ütleb, et praegused ühekülgised ainuüksi loote elu pühadust ja naise vastutust rõhutavad paragrahvid tunduvalt peavad muutuma. Niisamuti peavad nende kõrvale asuma teised täiendavad seadused, mis tunnustavad naise õigust emaksolemisele ja mehe kaasvastutusele mitte ainult lapse, vaid ka naise elu pühaduse eest.

Ülesanded, mis ühenduses siiapuutuvate küsimustega, on raskemaid uue, tuleviku ühiskonna lahendust ootavaist. Praegu kasvab inimkond peaasjalikult soovimata laste arvel. Tuloks püüda jõuda niikaugele, et rahvas elujõulisena püsiks ja, kui see soovitatav, kasvaks soo-

siselt. Nad teevad ka vahel märkusi, milliseid tüdruk kaalub järeelmõttlikult.

Tüki aja pärast juhib üks poistest töid, siis jälle tüdruk, siis teine poiss. Ja nii edasi.

Ning valmib sild üle kuristikku ja kolm ehitajat sammuvad teisele jõekaldale, kus elavad kääbused ja ahvid.

Rahvast valitseb seal kuninganna luik, kelle kumerat kaela chib kallis kee läätseteradest ning rinda aumärgina — pärlmutrinööp ema pluusi varukalt. Ahv ning kuninganna abielluvad. Üli-rõõmsal pulmapeol tantsivad peale ligemate sugulaste veel koerad, kassid, konnad ja hiired. . .

Oo, taevalikku naiviteeti ja vendlust, sarnasust, vabadust, mis valitseb ses ilmas! Kõige laiema rinnaga humanistki ei leiuta sarnaseid seisukordi, kõige õiglasem jumalasalane ei võiks olla hellem iga olevuse suhtes, kui on lapsed mänguilmas.

Millise väärilise hinnangu osaliseks saab siin iga tööpõld: arstimine pole siin auväärilisem amet kui maakünnimine; õmblemine pole alaväärtuslikum kirjutamisest.

Kolm kuueaastast kodanikku istuvad reas ja õmblevad või tikivad õhukestele pappribadele kevadmotive: kirjuid lihavõtte mune, kanu, kukke,

lindu oksal ja jänesekest põõsa all. Liblik sirutab tiibu. Õis on puhkemas. Papp ja lõng elab laste näppudes. Iga väike on looja. Puhub elava hinge oma kätetöösse kujutusvõime jõul.

Milline kena töö on tikkimine paberile! Peedu tahab isa tingimata õpetada tikkimise ja õmblemise, sest oleks nii kena koos emaga ja isaga istuda, õmmelda ja vesta lugusid kääbuste ning ahvide maast, kus üks korralik ning voruslik noor ahv võib isegi minna kosja kuningannale. . .

Peedu teeb isale ettepaneku õmblemise suhtes ja on pettunud, kui isa seletab, et õmmelda võib ainult ema, kuna isal pole aega sarnaste tühist tööde jaoks.

Tühine töö! Agn Peedu uskusi ometi, et pole üldse midagi veetlevamat kui vedada nõela abil värvilist lõnga pappribale ja teha nii pilti! Peedu ei taipu, kuidas võivad olla tähtsamad tollel tööl need tindi ja sulega veetavad varesjalad, milliseid isa nimetab kirjutamiseks ning mida Peedu ei oska veel lugeda.

Hea, et ei oska! Hea, et tal pole veel vaja kirjutada artikleid sõdimiseks poliitiliste verivaenlastega! . . .

Peedu lubab südame rahuga asuda tähtsale ko-

vitud, meelsasti oodatud ja armastatud laste arvel. Seda aga ei saavutata tänapäev maksimate variseerlikkude elu pühadust kaitsevate paragrahvidega. Need paragrahvid on variseerlikud vaimult, sellepärast, et nad oma kuulutatud elu pühadust kaitsevad ainult vormiliselt, sisuliselt aga täiesti ükskõikseks jäävad ema, sellega siis ka lapse elu pühaduse vastu. Viibe rinnalaste kodule või heategevtsedale vaesemate toetusele ei kaalu kuigi palju. Need on hädaabinõud, mis ei lahenda küsimust, vaid pigem on vastutuse ära veeretamine isalt ja mehelt ühiskonna õladele, käte pesemine Pilatuse kombel südametunnistuse rahustamiseks. Nendega ei ole veel teostatud ei emakaitse, ega ka lapse elu kaitse.

Uuel ühiskonnal, mis tahab püsida oma liigete üheväärilikkusel, isiklikul vabadusel ja endamääramise õigusel, seisavad ees raskemad ülesanded kui seda on õhuvalla võitmine, kuu peale lendamine või seniitkahuri ehitamine. Kaalul ei ole midagi vähemat, kui sootuks uue kõlbluse loomine praeguse isandamoraali asemele, mis tugevamale lubab kõik ja vastutuse täielt laob nõrgematele. Uue inimliku moraali asetamine mehemoraali asemele on peamiselt kasvatuslik ülesanne. See on kasvatus töö, mis tuleb toimida niihästi naise kui mehe juures. Uus moraal eeldab naist, kes täiesti teadlikult tahab täita oma kohustusi elu edasikandjana ja selle eest hoolitsejana. Kes ühtlasi on tead-

lik ka kohustustes, missugused on ühiskonnal ja mehel tema ja ta lapse vastu. Kes oma laste arvu oskab kohandada perekonna kandejõule, võimaldades seega lastele kõige suurema tervise ja jõu tagavara kaasaandmise eluks ja parimad kasvu ning arenemise tingimused.

Seesama uus moraal eeldab ka meest, kes naist enam ei kohtle kui lõbustusese ega hoolimatult kurnatavat töö- ja sünnituslooma. Kes tahab olla isaks teades, et lapsel on õigus niihästi emale kui ka isale. Kes teab, et oma külvatud elu eest tuleb vastutust kanda. Perekonda, mis on liidetud niisugusest isast ja emast vastastikkuse inimsuse, vastutuse kandmise ja teadliku elu jätkamise alusel, võime kõige paremas mõttes nimetada uueks. Praegune Ameerika Ühendriikide president Hoover kuulutas oma ametisseastumisel, et tema valituse siht on tõsta oma maa tööjõudu ja viljakust, viimane eesmärk aga luua sellega õnnelikumaid perekondi. Õnnelikku perekonda aga ei saa ette kujutada niisugusena, kus üks pool, naine, on alles orjatalolises seisukorras kahe rõhuva ülevõimu, mehevõimu ja pimedada loodusejõu käes. Nagu uue, õnnelikuma ühiskonna loomine nõuab eeltingimusena sotsiaalse küsimuse lahendust, nii kordub õnnelikuma perekonna loomise ülesande läbiviimisel tarve leida lahendust senisele sugude vahelisele ebaõiglusele.

Missugune on see lahendus, peaks enam-vähem selge olema eelpool öeldust. See lahendus

hale oma mängukaaslase. Lubab tal olla ministriks või riigivanemaks, seda mööda, kuidas nõuab mäng. Ta ei kadesta sugugi sel puhul. Ka tütarlaps võib olla ministriks või riigivanemaks — (mängus muidugi!)

Sarnaste tähtsate isikute jaoks ehitatakse siis eriline elamu, keset tuba, punase vaiba keskkohale, kõige siledamatest plokkidest.

Ja autol sõidavad säärased isikud ikka, olgugi, et autoks on vaid vana türgidiivan.

Autot juhivad poiss ehk tüdruk, ükskõik, kui tal on vaid nii palju oskust, et keerata paremale ja pahemale ning häälendada valjusti „tu-tut, tu-tu, ehk lõõ-dat, lõõ-dat!“, sest muidu võib juhtuda õnnetusi jalakäijatega. Väikesed autojuhid on äärmiselt õrnatundelised: nad ei soovi milgil tingimusel näha vigastatuid.

Inimese hävitamisest üldse pole neil aimugi. Neil pole vaenlasi tervel maakeral. On vaid sõbrad. Miljonid sõbrad ligidal ja kaugel.

Ja sõpradega ei teki lahkkelisid isegi leiva pärast mitte, sest mängu võluvallas on leival ainult teisejärgu tähtsus.

Õnnelikud mängijad, õnnelikud kuueaastased kodanikud! Haaran teid kõiki järgimööda kaen-

lasse, sülelen, kallistan. Olete läbipaistvad, puhtad nagu klaaskuppel, millele jäävad kahjuks nii kergesti jäljed määratud sõrmede puudutamisest.

Oo, miks pole meil seadust, mis keelaks puudutada lapsi määratud kätega!..

KÄO ORVIK.

Mina ja Minu.

Onu Mulberry ohkas üleolevalt:

„Sa võid veel palju õppida, enne kui aru saad inimese iseloomust.“

— „Siis sina ikka usud, et kõik mehed omas südames on enesearmastajad?“ küsisin ma.

— „Ma ei usu seda, ma tean,“ parandas ta mind ja otsis oma piipu, millel oli see imeline omadus ära elksida onu paljudes taskudes.

— „Sa oled veel nii noor, et su tarkuse hambad vaevalt on väljas, mina aga nii ligi 78-male eluaastale, et võtab otse külma higi välja. Kui sa kord minu vanuseks saad, siis tead sa ka, et kaks kõige suuremat sõna Ameerikas on „Mina“ ja „Minu“. Need kaks sõna on

ei olegi mingi uudis, vaid tegelikku elu jälgides näeme, et seda on osanud leida mõnigi naine, mõnigi perekond. Tõeline seltsimehelikkus, mõlemapoolne täis vastutus ja oma kandejõu teadlik hindamine on niisuguste perekondade tunnuseks. Enamasti kuuluvad need aga elu päikesepoolle elavate perekondade hulka ja on erandiks. Reeglilik aga on naine, kes meeheitlikku võitlust pidades soovimata rasedusega abi otsib, kust ta seda iganes loodab ja vastollu sa-

tub elu pühadust kaitsva paragrahvi. Vahevahel tabab mõnda neist õnnetuist õigusemõistmise karm käsi ja elu pühadust kaitsev paragrahv leiab rahuldust 4—5 aastases sunnitöös. Nietsche tuttavat sõna abielust veidi muutes võiks niisugune naine ütelda: „Küll olen ma eksinud elu pühaduse kaitse vastu, kuid see kaitse on enne eksinud minu vastu.”

HELMI JANSEN.

Poola naisliikumise põnevamaid päevamuresid.

Enne suurt maailmasõda pühendasid poola teadlikud naised kõik oma püüdmised suurimale igatsusele, suurimale ideele — võitlusele poola iseisvuse heaks.

Vastutasuks anduvusele rahva aatele selle ripuvuse ajal andis neile vaba Poola kõik kodaniku õigused.

Kuid hoolimata seadusandluse vastutulelikkusest ei ole naised Poolas siiski veel üheõiguslised meestega, naistel on ees veel raske töö ja võitlus, et teostada üheõigusluse põhimõtet, mis on kalliks igale naisele.

Asetades seaduses väljendatud õigused tegelikku ellu, kerkivad esile poola naisliikumise põnevamad mured, arvud ja faktid õigustavad nõudmiste kava, mis poola naistel praegu päevakorral.

1921. aasta põhiseadus (§ 12, 13, 36) kindlustab poola naistele valimise ja valitavuse õiguse, tegelikult aga on meil 555 rahvasaadiku ja senaatori hulgas ainult 17 naist ja needki on saanud oma volitused suurte raskustega ja erakondadele suure pealekäimise tagajärjena. Põhiseaduse § 96 ütleb: „Kõik kodanikud on üheõiguslised seaduse ees. Kõik ametikohad on ühesuguselt avatud kõigile kodanikele tingimustel, mis seadustes äärmääratud.” Kuid see deklaratsioon on esialgu jäänud ainult paberile, sest kõigi kõrgemate ja paremate ametikohtade peale on seni ikka veel meestel nagu ainuõigus. Rõhuv enamus naisametnikke ei saa edasi kõige alamast liigist ja kuigi ametnikkude teenistusõiguse seadus ei tee vahet mehe ja naise vahel, on seni 2909 naisametnikust ainult neli

mitte ainult kõige suuremad, vaid ka kõige tarvitavamad. Juba laps õppib ütlema „Mina“ ja „Minu“, kuid paljudki mehed ja ka naised varisevad hauda, ilma et oleks kunagi õppinud ütlema „Meie“. Seal oli näiteks Amos Griggs. Tema oli selle mu väite kõige kujukamaks näiteks.

Griggs ja tema naine Fanny tulid siia Kaanadast ja asusid siia Tumbleveedi orgu. Sellest on kolmkümmend aastat tagasi. See oli just aastal peale selle, kui rohutirtsude parved siin kõik lagedaks sõid.

Amos ja Fanny olid noor abielupaar. Mu ema imestas, kuidas niisugune väike ilus naine võis minna sarnasele toorele, inetule mehele. Kuid, — abielud ju sõlmitakse taevas ja kaugelt vaadates polnud Amos nii väga inetu.

Ta rentis Murphi talu odavalt. Maa oli odav peale rohutirtsude. Aga Amos ei kartnud. Hirm ja tagasihoidlikkus olid omadused, millega Jumal oli unustanud varustada Amost.

— „Rohutirtsud ei tule kahel aastal järgimööda, ja kui nad tuleksid — küll ma neist jagu saan,“ ütles mulle Griggs meie esimesel kohtamisel.

— „Mina olen põllumees. Ma võtan maast välja ta hinna.“

— „Ja, Amos tunneb põllupidamist hästi,“ ütles proua Griggs ja võttis eest omad prillid, nagu tahaks ta vaadelda oma meest ilma nendeta.

Prillid olid ainuke asi, mis ta ilu vähe rikkusid. Nad peitsid ära ta ilusad pruunid silmad. „Me tahame ka kalkuneid kasvatada,“ jätkas ta, „aga meie ei tea, kuidas kalkunid siin edenevad.“

— „Mina kasvatan kalkuneid,“ sähvas Amos vahele; „kohe, kui mu kanamaja valmis saab. Ma ostan sulle mõned kalkuni munad. Küll ma sind õpetan neid kasvatama. Kuid ennem on mul tööd küllalt oma maja kallal. Ta pole praegu küllalt korras, et ma oma mööbli sinna võiks asetada. Ma kardan, et mu pliit seal võib sisse langeda. Murphid olid väga lohakad nähtavasti.“

Imelik asi oli, et Amos täitis omad suured lubadused. Ma arvasin varem, et sõnad ja teod sagedasti ei käi koos. Kuid Amos õpetas mind, et see nii on. Ta töötas ise ja sundis teisi töötama hommikust ööni ja selle juures töötas ta ka oma ajuga. Ka põllupidamine on osalt aju töö, kuigi paljud seda ei usu.

Ma arvan, ma oleks Griggsi päris hästi sallinud, kui mu ema teda vähegi kannatanud oleks, sest ma sallin usinaid inimesi.

kinnitatud enam-vähem vastutusrikastele kohtadele.

4500 naisametnikust posti ja telegraafi valitsuses on ainult 17 üle viidud kõrgemasse liiki.

Sama lugu kordub teistel aladel, tööstuses, kaubanduses ja büroodes, kus naised moodustavad 35 protsenti kogu ametkonnast. On täitsa igapäevane nähe, et väike naisametnik omab kõrgema erihariduse ja teeb vastutava tööd, kuna aga ta ülemusel, kes on muidugi mees, puudub vastav haridus.

Umbes samalaadiline seisukord on ka naisarstidel. Varssavis on naisarste üle 300, kogu Poolas on neid üle 1000, kuid ainult mõned üksikud neist on riiklikes haigemajades ametis, ainult paar naist on osakondade juhatajad.

Ülikoolides moodustasid 1926/27 õppeaastal naised 33,4% kogu üliõpilaskonnast, naisassistentide oli 223, kuid kuni 1929 aastani polnud ülikooli korraliste ehk erakorraliste õppejõudude hulgas ühtegi naist. Alles siis kinnitati kaks naist professoriks — üks Krakovi, teine Vilnosse.

Väärrib äramärkimist, et 196 keskkooli pealepoistele on Poolas ainult 33 riiklist tütarlaste keskkooli ja 44 ühiskooli; see asjaolu sunnib tütarlapsi õppima erakoolides, kus õppemaks on väga kõrge ja mis sellepärast suuremale hulgale kättesaamatud.

1927 aasta nimestikkude järele oli Poola tööstuses 820.000 töölise, kelledest 25% moodustasid naised ja alaealised. Kuid 130 töökaitse inspektori hulgas on meil ainult 8 naist ja needki inspek-

tori abid ning keskbüroos ainult kaks naist. See arv on nii väike, et ei või juttugi olla sellest, et naised suudaksid omandada ülevaate ja võtta oma hoolele naised ja alaealised kas või ainult suurtööstuses; muuseas olgu öeldud, et paremate ja väljaõppinud naistööliste palgad ei moodusta täit kaht kolmandikku täitsa ettevalmistamata meestöölise omast.

Need juhusliselt nopitud näited tõendavad küllalt selgesti, et Poolas naine pole kaugeltki veel üheõigusline mehega. Kuid oleks ülekohus süüdistada praeguses olukorras ainult mehi; naine on praeguse seisukorra eest väga suurel määral vastutav, selles on süüdi naiste ükskõiksus, nende liig suur argtus ja sagedasti ka nende puudulik kutseline ettevalmistus, mis mõjuvad takistavalt ta enesetundele.

Poola naistel on ees suur töö naiste hulgas naiste üheõigusluse maksmapanemiseks. Kõigepealt tuleb võita naiste ükskõiksus, äratada neis teadlikkust omi kodanikuõiguste kasutamise suhtes, et need õigused muutuksid tõsiseks jõuks, millega igaüks peab arvestama. Meie peame veel võitlema selle eest, et kaoksid eraõigusest kõik need kitsendused, mis praegu veel maksivad naise, eriti aga abielunaise suhtes, üks meie püüdmine on läbi viia ühesuguseid palgatingimusi ühesuguse töö eest ja lõpuks peame võitlema ka selle eest, et valitsusasutustes naised pääseksid kõrgematele kohtadele, et need kohad oleks tingitud isiku võimetest, mitte aga meeste ainuõigus. Teisest küljest aga peame tõstma naise kutselist ettevalmistust, peame asutama nii alg- kui keskkoolide juurde kutsevaliku

Kuid mu ema otsustas inimeste üle alati esimese mulje järele ja ta kunagi ei muutnud oma arvamist.

— „Sealt tuleb härra „Mina“ ja „Minu“, ütles ta ühel ilusal hommikul umbes kuus kuud peale Griggsi asumist meie naabruses.

Kaugelt maanteelt ligineski Griggsi vanke, keerutas üles suuri tolmupilve.

— „Kuidas teie elate!“ hüüdis ta asjalikult, peatudes meie küüni ees. Kõik ta eneseavaldused olid väga asjalikud, isegi lihtne jutuaajamine. „Kas teie ei juhtu sõitma täna Dawsoni? Ma pean täna sinna toimetama oma või ja munad, aga meil peksetakse rehfe ja ma ei saa oma naist ära saata.

— „Ma sõidan küll Dawsoni, sest pean sealt tooma raamatuid poistele. Kui teie proual on munad ja või valmis pandud, siis peatun teie ukse juures ja võtan nad kaasa,“ ütles mu ema, rõhutades iga sõna.

— „Täna teid,“ ütles Griggs. „Ma olen harjunud hästi toitma rehepeksejaid ja see Dawsoni sõit võtaks mu naiselt terve päeva. Küll ma hoolitsen, et kõik valmis on.“

Kurjalt vaatas ema Amos'ele järele. „Ja mõelda, naine lüpsab lehmad ja teeb või ja tal pole silmapilkugi aega.“ Mina uskusin, et ema liialdab.

Proua Griggs näis päris õnnelik. Võib olla oli ta vähe kõhnemaks jäänud, kuid see tegi ta aina ilusamaks.

Ma näen teda veel praegu, nagu ta istus kirikus Amose kõrval, vaadates tema otsa, pisut nagu kahtleks ta, kelle poole palvetada — Jumala või oma mehe poole. Lõikuspüha-eelsel pühapäeval pöördus sel aastal õpetaja koguduse poole palvega annetada vaestele raha, toitu ja töid. Peale jumalateenistuse seisime meie kõik koos ja pidasime aru, mida anda. Griggs tungis meie vahelt läbi ja haaras õpetaja käe. „Ma annan oma osa nüüd kohe,“ ütles ta kõvasti, et meie kõik teda ka kuulaks. „Ma ei taha jätta hooletusesse oma tulevast elu teises ilmas.“ Ta võttis taskust kaks hõbedollarit. „Siin on minu raha. Ja ma annetan paar oma kalkuni ja ma lasen oma naist teile teha mõne ilusa pitsi, mida teie kalli hinna eest müüa võite. Nunnade käest on ta õppinud kallist pitsi tegema.“

Ma vaatasin proua Griggsi poole. Ta nägu sätenas.

— „Amos Griggs on ju väga suuremeelne,“ ütles mu ema.

— „Ja,“ vastasin mina, „ta näib jumalakartlik mees olema.“

— „Ma arvan, nii kui ta koju jõuab jookseb ta üle-

nõuandekohad, kust noori tütarlapsi juhitakse nende võimiste ja kalduvuste kohastele aladele.

Neid suuri ülesandeid peame täitma, sest seda ei nõua mitte ainult üksikisiku õnn, vaid kõige-

pealt selleks, et tuua tänapäeva kultuuri ja ühiskonda uusi jõudusid, uusi arusaamisi, sest mehe ja naise vaimu sõbralik koostöö on vajalik selleks, et inimkonna kultuur areneks. H. S.

Tänapäeva naised.

Henny Forchhammer.

Rahvusvahelises naisteilmas on Henny Forchhammer üks tuntumaid nimesid.

Ameti poolest kooliõpetaja, on ta omal kodusmaal, Daanis, juba noores eas tuntud olnud naiste eestvõitlejana. Kõige suurema innuga on ta aga ikka töötanud rahu küsimuse heaks. Rahvusvahelise Naisliidu peakoosolekul Londonis 1899 aastal ilmus ta esmakordselt rahvusvahelisele koosolekule daani naisliidu esindajana, milline oli asutatud ainult kolm kuud enne seda. Juba seal seletas ta, et teda esijoones huvitab Rahvusvahelise Naisliidu rahu ja rahvusvahelise sõpruse edendamise töö. See töö saigi ta elutööks.

Kaugelt üle kolmekümne aasta oli ta daani naisliidu juhatajaks, võideldes seal naiste õiguste eest, õhutades naisi tööle sotsiaalsetel aladel ja äratades neis huvi rahvusvaheliste küsimuste vastu. Maaailmasõja ajal töötas ta täie innuga sõja läbi kannatanud maade nälgivatele

lastele abiandmise komitees. Erapooletusse ja sõja ajal külluses elavasse Daani sõitis suurel hulgal nälgivaid lapsi. Selles töös oli üks silmapaistvamaid tegelasi Henny Forchhammer.

Üle kahekümne aasta oli ta Rahvusvahelises Naisliidus üks abijuhatajaid.

Daani valitsus hindas kõrgesti Henny Forchhammeri tööd ja tema kogemusi rahvusvahelises töös, mida kõige selgemini tõendab see, et ta Rahvasteliidu loomisest saadik töötab seal Daani esindajana. Ta oli ka esimene naine, kes kõneles Rahvasteliidus ja tema algatusel moodustati seal erikomisjon, kelle ülesandeks oli vabastada armeenia naisi türki haaremitest, kuhu nad sõja ajal vägivaldselt viidud olid, viia neid tagasi koju ja luua neile uusi eluvõimalusi.

Vanaduse väsimusega põhjendas Henny Forchhammer oma soovi tagasi astuda Rahvusvahelise Naisliidu juhatajast. Samal põhjusel keeldus ta jätkamast oma tööd daani naisliidu

lugema oma kalkuneid, et näha mitu ta neid on kasvatanud," ütles ema.

— „Ma peaaegu soovin, et neil kunagi ei oleks lapsi.“

— „Aga mispärast?“ küsisin mina.

— „Ma ainult mõtlesin, et üldsus kaotaks siis hea põllumehe,“ ütles ema, „Griggs ju tooks oma lapse ise ilmale ja mehed ei kannata ju valu nii nagu naised.“

Kuid Griggs'idel lapsi kunagi ei olnud ja kõige ligemale lapse saamisele olid nad, kui Lily Sutherland tuli siia Hopevilli oma ema ja isaga. See oli Griggs'ide viiendal abieluaastal.

Amos oli täitnud oma hooplemise ja oli parim põllumees ümbruses; ta oli päris jõukas mees ja jõuluks kinkis ta oma naisele õmblusmasina. Ja, ma kuulsin, kuidas ta ütles Billy Dabuskile: „Mul läks terve päev kaduma. Ma viisin oma õmblusmasina parandada Dawsonisse.“

Ta peatus meie küüni juures teel raudteejaama, kuhu ta sõitis vastu Lily'le ja ta vanematele. Tuli-uee vankri ees olid kaks ilusat hobust.

— „Oo, teie väljasõit on ju väga tore, Amos,“ ütlesin mina.

— „Ma pidin võtma selle vankri, et nad kõik ära

mahuks. Mu naise sugulased tulevad hommikuse rongiga.“

— „Proua Griggs'i sugulased“, ütlesin mina. „See on armas.“ See oli esimest korda, kus minu kuuldes Amos tunnistas, et keegi või midagi ka tema naise pärast oli.

— „Ma ei arva, et see nii armas on“, ütles Griggs. „See on mu naise õde ühes oma mehe ja tütreaga. Nad on näitlejad ja nagu teie teate, ükski tõsine ja korralik inimene sarnast elukutset ei pea.“

— „Ma pole palju näitlejaid näinud.“

Amos ütles seepeale: „Au nad mulle ei tee. Mu naise õel on kopsudes mingi viga — ma usun tiisikus, ja arst on ta siia saatnud. Ma pean nüüd edasi sõitma.“

Ja, proua Sutherland oli tiisikus. Ma nägin seda kohe. Ta silmad särasid haiglaselt ja põskedel olid punased plekid. Iga paari sammu järel peatus ta ja surus taskuräti suu vastu.

Lily — ma arvan, Lily oli tol ajal umbes kuueaastane, vaatas siis oma ema otsa ja ta naerunägu muutus surmatõsiseks.

— „Ja, vaadake, härra Mulberry, Lily ei mõista, miks ma alati seisatama ja pubkama pean. Ma olin ikka nii terve,“ ütles proua Sutherland pingile istudes.

juhatajana. Tema tagasiastumise puhul sealt valmistasid temale daani naised suuri auaval-dusi.

Oma tööd Rahvasteliidu komisjonis jätkab ta aga tänini. Tema suurte teenete hindamise märgiks sai ta daani kuninga poolt riigi kuld-

auraha eriliste teenete eest, mille asutas kunin-gas Christian VII. 1792 aastal. Selle kuldaura-haga on senini austatud ainult 125 isikut ning et nende hulgas on Henny Forchhammer, tõen-dab selgesti küllalt selle naise tagajärjekast tööd.

Moodne naine.

Ei ole ju mingit kahtlust, et viimased aastad, eriti aga ilmasõjale järgnevad, on toonud esile uue naistüübi. Naise tüübi muutumisega on muutumas ka paljud arusaamised, mis meie igapäevases elus hariikult seotud naise isiku ja selle avaldustega. Ääretult kiire naise are-nemine uueks tüübiks nii väliselt kui ka hingeli-selt on esile kutsunud suured vaielused ja lahk-arvamised meeste hulgas. Kuna edumeelsed, ajaga kaasas sammuvad mehed tervitavad mood-sat naist väga südamliselt ja näevad uues nai-se tüübis meie aja rõõmustavamamat nähet, kal-dub siiski enamik mehi ikkagi arvamisele, et moodne naine või uus naistüüp on maailma hu-katus. Selle juures on vägagi selgitamatu veel mõiste, mida eriti mõista tuleb moodsa naise all. Selle jaatajad näevad temas uut, iseseisvat naisisikut, kes elu, nii oma isiklist kui ka ühis-kondlist, võtab täie tõsidusega ning tunneb en-nast täisväärtuslise osana sellest, kes valmis on

kandma kõik kohused ja vastutused selle ees, kuna aga moodsa naise eitajad näevad moodsas naises vaid tänapäeva tõsise ja arenenud naise vördjat, naist kelle hingeelu on täitsa mineviku küüsis, kes aga väliseit seda enam tahab olla viimase moe karje kõigi selle liialdatud nõud-mistega.

Vaielused moodsa naise, tema õigustuse ja hukkamõistmise küsimus koguni, on otsaga jõudnud isegi meile Eestisse. Selle kujukaks tõenduseks on hiljuti Viljandi seltskonnatege-laste (meeste muidugi) poolt korraldatud vormiline kohtupidamine moodsa naise üle. Suure hädaga pääsis see õnnetu olevus surmasuust. Kuigi väikse — siiski häälteenamusega — anti temale eluõigus.

On ju päris loomulik, et tänapäeva naine, kelle arenemine on olnud imekiire, kes ühe põl-ve jooksul nii väliselt kui ka oma hingelaadilt on väga muutunud, on elavaks kõne- ja arutuse-

Sutherland võttis Lily kaenlasse ja mängis ta tumedate juukstega. „Ema on varsti jälle terve, see Calo-rado õhk siin teeb ta terveks,“ ütles ta.

— „Kas teile meeldib olla siin?“ hüüdsin ma.

— „Oh ei,“ ütles proua Sutherland kiirelt, nagu oleksin ma teda süüdistanud hobusevarguses. „Meie jääme siia hiljemalt sügiseni, kui ma oma väiksest kõhast lahti saan. Meil on talveks mõlemil mehega head kohad.“

Kuid proua Sutherland ei läinud enam koha peale. Umbes kuud nädalat peale nende jõudmist Hopeville'i jättis ta ühel õhtul jumalaga oma tütreaga ja mehega. Arst ütles mulle, et veel tund aega enne surma kõneles ta oma tuleviku kavatsustest.

Sutherland laenas Griggsi käest sada dollarit ja sõit-s oma koha peale. Tal olid Lily asjad sisse pakitud, aga proua Griggs palus nii väga, et ta lapse jätaks tema hoolde, et ta viimasel silmapilgul andis oma nõusoleku. Ma arvan, see oli Sutherlandi raskem kaotus, sest ma olin jaamas ja nägin ta nägu, kui rong liikuma hakkas.

Kuid ta tegi sellega suure heateo. Ta andis proua Griggs'ile midagi, mida see võis omaks nimetada. Lily sai tema elu sisuks. Ja laps ei oleks oma enese ema küljes ka rohkem rippunud.

Sel aastal, kui Osvald Ketcham tuli siia New-Yor-gist külastama oma tädi, oli Lily kaheksateistkümn-e aastane.

Amos oli hoolitsenud Lily eest sest saadik kui ta isa otsa sai suures tuleõnnetuses.

Kuid Lily ei tarvitanud palju; tema nägu ja ta hääl paistsid igale silma. Ta oli pleekinud puuvillases kleidis ilusam kui suur osa tütarlapsi uues siidkleidis. Nii mõnigi kord peatasin ma oma hobuse Griggs'i maja ees, ainult et kuulata Lily laulu.

Ja ma polnud ainuke. Kõik poisid sumisesid Griggs'i maja ümber nagu mesilased õitseva lõhmuse ümber. Lily oleks võinud abielluda igaühega neist.

„Ma kardan, et mu naise õetütar saab temale suu-reks pettumuseks,“ ütles Amos ühel päeval, kui ta jälle peatus meie juures.

— „Kuidas nii?“ küsisin mina.

— „Oh, see viis, kuidas ta ringi ajab Candido Bare-la'ga,“ ütles Amos. „Ta on temaga koos seitse õhtut nädalas. Kui nad koos kusagile ei lähe, siis istub see pois meie ukse juures ja mängib oma gitarril temale armulaule.“

— „Mis teil on Candido vastu?“ küsisin mina.

aineks kõikjal. Mineval aastal ilmus saksa nimekamate kirjanikkude (meeste!) poolt väga huvitav koguteos, mille aineks on just moodne naine. Selle koguteose lõpptulemus on moodsale naisele täiel määral jaatav.

Raamatu sissejuhatuses ütleb Huebner: „Peab pöörduma luuletajate poole, et kuulda saada tõtt moodsa naise üle. Sest luuletaja on, täna samuti nagu vanadel aegadel, nägija, tulevaste sündmuste prohvet. Kes nüüd lehitseb käesolevat raamatut, see näeb otsekohe, et siin on naist käsitatud sõbrana. Süvenedes üksikutesse kirjutistesse tundub, et neis avaldatud mõtted on sagedasti nii tugevalt kantud naiste mõttelaadist, et neid oleks võinud kirjutada ka naine. Võib küll öelda, et moodsa naise tuleviku võimalused, nagu neid siin näevad naise sõbrad, luuletajad ja kirjanikud, vastavad naiste eneste poolt hellitatud soovidele tuleviku kohta, kui mitte kõigi, siis ometi parimate moodsate naiste omadele.”

— „Ta on Meksikost. Meil on siin küllalt oma poisse,“ ütles Amos.

— „Ta võib olla ainult uhke, et ta on Meksikost. Meksiko mehed on väga meie sarnased, ainult on nad ilusamad.“

— „Ükskõik — ta on võõras.“

Just sel minutil sõitis Lily ümber nurga. Tema kõrval vankril istus tundmatu noormees.

— „Härja Mulberry ja onu Amos, ma tahan teid tutvustada härja Ketcham'iga“, ütles ta, peatudes hobuse meie kohal.

Ketcham võttis mütsi peast ja ütles:

„Rõõmustan tutvuse üle.“ Ta oli suur, sale mees, aastat kuus või seitse vanem Lilyst.

— „Härja Ketcham on orelimängija New-Yorgis,“ ütles Lily, „ma ei tea, kas proua Mulberry lubaks meile kiriku võtme, et ta saaks mulle mängida.“

— „Ma vaatan,“ ütlesin ma.

Ja siin oligi pöördepunkt Lily elus. Järgmisel nädalal näha Lily'd tähendas näha Osvald Ketcham'i ja kui teie sattusite õhtul Griggs'ide juurde, siis oli seal ka Candido Barela.

— „Ta raiskab omad võimed siin kõrbes,“ sosistas mulle Oskar järgmisel pühapäeval kirikus õpetaja jutluse ajal.

— „Kelle võimetest teie räägite?“ küsisin ma,

— „Muidugi Lily'st“, vastas ta, näidates teisele poole, kus Lily istus Amos'e ja proua Griggs'i vahel. „New-Yorgis oleks ta nagu ilmutus. Ainult mõned tunnid hea lauluõpetaja juures ja ta oleks ilmakuulsus.“

— „Ja“, ütles ta natukese aja pärast, „mu süda päris valutab, et see suurepärane hääl läheb siin kaduma ainult sellepärast, et keegi seda hinnata ei oska.“

(Järgneb.)

Ja edasi: „Naine teab, et tema seisukord riigis on õiglane siis, kui teda inimesena koheldakse. Selles naise igatsuses toetame meie teda. Sest meie teame, et moodne naine ei ihalda vastutustundeta vabadust, et tema ei poolda kõlvatust. Tema igatsus on peenendatud ja vastastikusel vastutustundel põhjenev vahekord mehega.“

Naise iitlasena mõistame meie hukka toored ja mõistmatud nõudmised, mis temale esitab tavaline mees ja meie rõõmustame otsekohele, et moodne naine on asunud iseseisvale teele, kus mehel kerge pole teda võita oma „omanduseks.“

Kogu raamat on kantud samast sõbralikust suhtumisest moodsa naise püüdmistesse, nagu sissejuhatuski ja pajud kirjutised selles on meile, naistele, eriti huvitavad sellepolest, et nad avastavad meile uued, mehe seisukohalt vaadeldud moodsa naise piirjooned, mis meile, naistele enestele, kui arvustavalt või sõbralikult meile ka ei suhtuks moodsa naise arenemisesse, siiski on üllatavad.

Selle tõttu väärivad mitmedki kirjutised selles meile, naistele, pühendatud raamatus, et nad saaksid tuttavaks ka suuremale hulga eesti naistele. Kavatseme mõned neist tuua „Naiste Hääles“, ja teeme alguse Richard Huelsenbeck'i kirjutisega, mille pealkirjaks on: „Moodsa naise tunnustamine.“

Varematel aegadel võisid olla head ja kurjad, vanad ja noored naised — „moodsa“ naise mõistet aga ei tuntud. Kunagi varem pole olnud naise tüüpi, mis oleks tundunud ajajärgu tulemusena.

Tänapäeva moodne naine on teadlikus vastolus, nii hästi välises kui ka sisemises vastolus — ütleme — traditsioonilise — naisega. Traditsiooniline naine vastab patriarhaalsele ühiskonna ideaalile, tema on anonüümse — nimetu iseloomuga. Ta jääb mehe varju, kes mitte ei anna ainult perekonnale oma nime, teda toidab, vaid kes on ühtlasi ka selle oma väikese ühiskonna moraalne pea. Nõndanimetatud „kaitstud“ naine, puhas naine, emalik naine, nõrk ja armastav naine, — kõik need tüübid vastavad kindlale ideoloogiale, mille keskuseks on mees ja tema töö. Mees tahtis olla naise saatus ja naine tundis teda ka sellisena, allus õnnele ja õnnetusele vastuvaidlematult. Mispärast ja kuidas see vana arusaamine muutus, on raske öelda ühidas kirjutises. Tõsiasia on igatahes, et suurte vapustavate sündmuste (nagu näit. sõjad!) mõjul vana patriarhaalne kord vankuma löi. Suurtes joontes püsib ta ju veel, oluline aga on, et tema kõrval on kujunemisel uus ideoloogia. Patriarhaalne ideaal vastab bioloogilisele

korrale, — nagu pea on keha peosa, peab mees olema perekonna pea. Uued eluvormid asetavad vana mõistete asemele ühiskondlise mõiste. Naine ei pea mitte enam alluma mehele ja perekonnale. Ka uus abieluideaal tüürib selle poole.

Tänapäeva naine ise on, kas teadlikult või mitte, asunud jaatavale seisukohale nende uute eluvormide suhtes. Mitte ainult naiskoondised, kes neile uutele vormidele nõuavad õiguslikku kinnitust, vaid iga üksik naine püüab üle saada endistest piiridest. Vanad perekonna alused on vankumas, häda sunnil peavad parlamendid kergendama abielulahutamise. Vabastuse vaimustus ja vool on haaranud üldsuse. Sport, teater, kirjandus toetavad naise nõudmisi. Moodsa naise tüüp, kes tahab olla iseseisev, on kiirelt kujunenemas. Lühikesed juuksed, riided — on ainult väline tundemärk, parem haridus arendab uut enesetunnet.

Mehe seisukord selles kiires liikumises pole kerge ega lihtne. Tänapäev juba on olukord sarnane, et tundub naeruväärsena määratseda moodsa naise tüübi vastu, kuid paljudes mees-tes on siiski püsinud näriv rahulolematuse. Mis on juhtunud? Kas mees on tõugatud omalt troonilt? Kas temalt on võetud vastutus ühiskonna eest ja sellega ta kõlbline kaal? „Ja,” ütlevad need mehed, kes ei suuda loobuda vanast patriarhaalsest ideaalist. Nad usuvad, et maailm varie-seb kokku vana ühiskonna idoloogia muutmi-sega. Nad usuvad, et ei või kesta kaua, kuni lõpulik perekonna hävimine lõhub ära ka riigid. Endiste kivinenud kõlblusmõistete muutmine tundub neile arvustajatele jumala nuhtlusena, põrguna.

Kahjuks nad ei tea, kuidas pääseda sellest põrgust, milliste abinõudega päästa praegust olukorda.

Praeguse olukorra arvustajad pole mitte kõige pahemad inimesed, mõelgem ainult katoliku vaimulikkudele, kes kunagi ei saa leppida perekonna mõiste muutmisega.

Enamik mehi asub aga kahtleval seisukohal moodsa naise suhtes. Mina isiklikult tunnen aga tungivalt, et ma pean jaatama moodsat naist. Selleks on nii palju põhjuseid, kogu see teem on nii suur ja keeruline, et ma siin üksikasja-desse tungida ei saa.

Moodsa naise arvustajad, kui nad ka ei piirdu väliste tundemärkide arvustamisega, näivad jätma kahe silma vahele ühe meie ajajärgu tõsiasja. Kogu maailm on praegu ümberkujundamise ajajärgus; selle suurimaks põhjuseks on masina võidukäik. Käsitöö asendamine masinaga pole kutsunud esile mitte ainult majan-

duslisi ümberehitusi, vaid seesama tõsiasia on lõonud väga suurel määral vankuma ka vana patriarhaalse ideoloogia. Masin on ühel hooil inimest ülendanud aga ka alandanud, ta on tema tööd kergendanud on aga ühtlasi muutnud inimese ainult tarvitajaks, ostjaks. Nüüd pole enam nii, et mees töötab naise eest, vaid masin töötab mehe ja naise eest.

On tõsiasia, et uues tööstuse maailmas naine on muutunud määratu tähtsusega teguriks. Kõik see, mida hulgakaupa valmistatakse ja mis virnadena laotakse kauplustesse, ootab ostjat ja peab selle leidma, kui majanduse areng ummum-tuma ei pea. Pea ostja aga on naine. Hiigla reklaam seletab igale, kes aga kuulda oskab, et naine ostjana on tähtsam mehest, kes ju ka muide tahab ikka veel püsida omas vanas produtseerija osas — hoolimata muutunud olukorradest. Kuna masinad arenevad ikka keerulise-maks ja teovõimsamaks, kaotab aga inimese ikka enam oma produtseerija tähtsuse. Kuna uue korra kõige tähtsam ülesanne on turgude leidmine, kasvab tarvitaja tähtsus ühes sellega.

Ma ei mõtleli liialdada majanduslikke vaatekohti, kuid mulle tundub kindlasti, et moodne naine, kogu ta areng, ta omapära ja muidugi ka ta nõuded on suurel määral tööstuse arengu tulemus. On võimatu, et tänapäeva majandusliku korra nii tähtsat tegurit, nagu seda on naine, võiks asetada ilmakorda, mille tähtsam tunde-märk oli mehe autoriteet.

Moodne naine pole mitte mõne mõttekujutuse laps, nagu seda sagedasti arvavad ta vihased arvustajad, vaid ta on paratamatult meie ajajärgu tulemus. Kes üldse jaatab meie aega, see peab paratamatult jaatama ka moodsat naist. Nüüd võidakse küsida, kas masin tõesti püüab lõhkuda abielu üksuse, — mina seda ei usu. Praeguse lagunemise protsessi kõrval tundub praegu juba alalhoidlikku voolu, mis abielu alalhoiab ja tunnistab. See abielu pooldamine tuleb just naiste hulgast, ma usun, ei tarvitse karta abielu aluste pärast.

Puht esteetiliselt vaadatuna on moodne naine iseenesest võrdlematult eelistatav traditsioonilisele naise ideaalile. Tarvitseb võtta kätte vaid mõned päevapildid, kas või 1910. aastast, et mind mõista. Moodsa naise täpne, tihe ja kiirjoon, mis väljendub ka ta välimuses, on samuti meie aja tulemus, nagu kas või meie ehituskunst. Ja see ühtlus, mida meie siin näeme, ei valmista mitte ainult lõbu meie silmale, vaid tõendab ainult veel kord, et seistes moodsa naise ees, seisame kindla arenemise ees, mida ei saa takistada irisemine ega arvustus.

See on üks arvustajate vigasid, et nad teada

arvavad aja käiku. Seda ei tea keegi. Kindel on ainult, et aeg tagasi ei jookse ja et meie tegelikus elus ajaloo filmi tagasi pöördma ei saa. Meie üldises ühiskonna arenemises kasvas ka tänapäeva moodne naine, uus tüüp nii moraalselt, kui esteetiliselt. Meie ei pea teda mitte ainult võtma niisugusena, nagu ta on, meie peame teda ka tunnustama ja toetama. Tänapäeva meeste ülesanne on kasvatada eneses niipalju arusaamist maailma arenemisest, et nad rõõmsalt tunnistaks moodsat naist. Sellel tunnustamisel võib naiste peale olla ainult väga hea ja osalt ka taltutav mõju, kui nad, nagu see mõnikord juhtub,

oma imekiire arenemise esimeses joovastuses ei taha näha neid piire, mida elu neile asetab sama teravalt ja möödapääsematult, nagu meestelegi. Mehed, kes sellele arusaamisele jõudnud, võivad vaid rõõmu tunda naiste kõlblise iseseisvuse üle. Neile meestele pole enam vastuvõetav oma autoriteedi rõhutamine ja ülevõimu tarvitamine, sest praegune olukord on õigem ja parem. Ainult moodsa naise üksmeelse ja tagamõttetu tunnustamise teel saame üle kõigist neist raskustest ja arusaamatustest, mis iga üleminekuajaga kaasas käivad, mille lõpptulemus aga siiski on inimsoole võiduks."

KROONIKA

Iludusvõistluste küsimus otsaga Rahvasteliitu jõudnud.

Iludusvõistluste korraldamine, mis viimastel aastatel ikka hoogu võtmas, on kogu maailma mõtlejaid naisi sundinud võtma seisukohta nende vastu. Need võistlused, mis vastuvaidlematult tunduvad alandavana naise isikuväärtusele, on saanud pea kõigis riikides üksikute ajalehtede ärivõtteks. Naisi, keda hinnatakse, nagu Pariisis peetud võistluste puhul kirjutas „Päevaleht“, nende hammaste, säärite ja kõrvade järele, asetatakse kassikuldsel troonile, ümbritsetakse lühikeseajalise toraduse ja hellitusega, kistakse omast harilikust olukorrast välja, selleks, et järgmisel aastal uue kuninganna tulekul neid nurka heita. Loomulikult on suurte hulcade peale kuninganna ümber kedratud hiilguse võrgul väga pimestav mõju ja kuigi suure osa hellitatud kuningannade lõpp on väga kurbloodine, kasvab võistlustest osavõtjate noorte inimeste arv alata. Naise isikule alandavat, ja pealegi noorsugu demoraliseerivat mõju arvestades ongi mitme riigi naised, eriti nende organiseeritud esindused, milleks kõikjal on rahvuslikud naisliidud, hakkanud võitlema iludusvõistluste korraldamise vastu. Itaalias, Schveitsis ja mõnes põhjamaa riigis ongi naiste mõjutusel iludusvõistluste korraldamine ja iluduskuningannade valimine tehtud võimatuks.

Nüüd tänavu kevadel on see küsimus jõudnud otsaga Rahvasteliitu.

Aprilli kuul pidas oma koosolekuid Rahvasteliidu komisjon, mille ülesandeks võidelda valgete orjadega kauplemise vastu, s. t. mis võitleb naistega kauplemise vastu. Sellele komisjonile esitas Schveitzi tuntud naistegelane Emilie Gourd Schveitzi naisorganisatsioonide nimel märgukirja, millel avaldatakse soovi, et nimetatud komisjon esitaks Rahvasteliidule nõudmise, et see kõigile Rahvasteliitu kuuluvate riikide valitsustele paneks tõsiselt südamele, et nad keelaksid oma riikides iludusvõistluste korraldamise. Seda palvet põhjendatakse paljude näidetega tegelikust elust, mis tõesta-

vad, et sarnastest võistlustest osavõtnud naised on saanud moraalselt raskesti kannatada.

Prantsuse naised poliitilise hääleõiguse ootel.

Juba aastakümneid võitlevad prantsuse naised poliitilise üheõigusluse eest. Tundub päris imelikuna, et maa, kus juba suure prantsuse revolutsiooni ajal naised õigluse, inimluse ja vendluse nimel, põhjenedes inimese õiguste deklaratsioonile, esinesid poliitiliste õiguste nõudmistega, on praegu üks neid väheseid Euroopa riike, kus naised ei oma poliitilisi õigusi. Prantsusmaal on naised juba ammu kätte võidelnud enestele väga paljud suured ja vastutusrikkad kohad ametasutustes, prantsuse naisadvokadid ja arstid on kuulsad omi teadmiste ja osavuse poolest, mitmes ministeeriumi komisjonis istuvad naised, Rahvasteliidu komisjonidesse on see riik korduvalt saatnud naisi, kuid poliitilisi õigusi prantsuse parlament seni naistele annud pole. Kuigi korduvalt on esitatud sellekohane eelnõu, — ikka on see kas kalevi alla maetud või tagasi lükatud. Mineval aastal algatasid nüüd naised uut võitlusviisi omi õiguste eest. Nad seletasid, et kui riik ei anna neile õigusi, siis pole neil ka kohustus tema vastu ja keeldusid maksma maksusid. Nähtavasti on see siiski mõjunud. Sest nagu suur ja mõjukas prantsuse ajaleht „Le Matin“ teatab, on prantsuse naistel nüüd põhjendatud lootusi veel tänavusel suvel saada ammuigatsetud poliitilise hääleõiguse. Nagu „Le Matin“ kirjutab, on aeg küps selleks. Ka olla täitsa iganenud arvamine ja hirm, et naised vast pole küllalt arenenud poliitilise tegevuse jaoks. Ümberpöörduvalt — meeste suured eksimused poliitilises elus kõnelevad küllalt selgesti, et poliitika vajab uut ja värsket jõudu, mida vast just naised pakkuda suudavad. Võib vist küll arvata, et prantsuse naiste osavõtt poliitikast saab olema elav. Ala, mille vallutamise eest nad nii kaua ja süüdivalt on võidelnud, ei tohiks neile olla võõras ja ükskõikne, nagu ta seda oli väga mitmel maal, kus naistele ilma võitluseta osaks said poliitilised õigused

Lastekaitse Türgimaal.

Ühel Angora uuel laial uulitsal seisab suur maja, mille rahvas on ristunud „Cocuk Serai'ks", s. t. laste paleeks. See on uue Türgimaa lastekaitse püüete kesk-kohaks. Siit, laste paleest juhitakse 450 sarnast haru-seltsi, mis laiali üle terve riigi ja koondavad kene ümber kõik lastehoolekande-asutused, lastekodud, sõimed, haigemajad, nõuandepunktid ja laste toitlus- ning riietus-punktid. Angoras asuv keskkohk korraldab peale selle mänguplatse lastele kui ka spordi- ja puhkeplatse täis-kasvanuile. Kirjandusosakond annab välja raamatuid ja lendlehti, missugused lihtsas, igale arusaadavas keeles, seletavad kasvatuse ja tervishoiu tähtsust. Nõudmine sarnase kirjanduse järele on kasvamas.

Austria naised võistlevad naise õiguse eest töö peale.

Ikka ähvardavamaks muutuva tööpuuduse mõjul ja ühtlasi rahva hulkades vaitseva meeoleolu surve all, mis teravalt sihitud kahekordse teenimise vastu, seletas austria valitsus mõne nädala eest, et tal on teoksil seaduseelnõu, mis on sihitud mehe ja naise kahekordse teenimise vastu. Arusaadavalt äratati selle seletusega arvamine, et uus seaduseelnõu on sihitud esijoones abielunaiste vastu, kes oma teenistuses olevate meeste kõrval omavad ka palgalise koha. Eriti ärritas see seletus naiskooliõpetajaid ja naisametnikke, kes, olles abielus meesametnikkuga, kartsid, et neil esimestena tuleb kannatada uue seaduse all. Valitsus on küll seletanud (mitte aga ametlikult), et uus seadus ei tule naiste-vaenuline. Kuid sellest seletusest hoolimata astus Austria Naisliit selle küsimuse arutamiseks ühendusse naiste kutseorganisatsioonidega, esijoones õpetajate, ametnikkude ja naisarstide koondistega ja korraldas koos nendega koosoleku, kus naised kõige teravamalt protesteerisid oma õiguste kärempimise vastu ja kus vastu võeti resolutsioon, mis mitte ainult ei kaitse naise õigust oma kutse peale, vaid milles ka seletatakse, et naised katsevad kõige energilisemalt võidelda kaudse või otsekohese abielukeelu vastu. Arvatakse nimelt, et nüüdsest peale ametiandmisel mõeldakse eelistada vallalist naist, isegi siduda naise koht tema perekonnaseisuga, kus juures muidugi kannataks abielu. Nii ongi Austrias juba mõnel pool naiskooliõpetaja kohta pääsenud maksma vallalisuse nõue.

Väga arvurikas koosolek näitas, et naiste hulgas valitseb tõelik üksmeel võitluses oma töö- ja isikuõiguste eest.

Aasia naiskongress.

Hiljuti koos Gandhiga vangist vabastatud india luuletaja ja India vabaduse eest võitleja Naidu on Lahoresse kokku kutsunud naiskongressi, mis peab haarama kogu Aasia. Kutsutud kongressile on 33 Aasia riiki, kelle naisi kutsutakse ühes liituda suureks koonduseks, mille eesmärgiks oleks Aasia vana kultuuri, nii rahvusliselt kui sotsiaalselt uurida ja kõike seda, mis seal väärtusliku, alal hoida. Kõigi uuenduste kohta, mis mujalt maailmast Aiasse sisse toodud, oleks uus suur

naiskoondis väga umbusklik ja alles peale pikema uurimise ja kaalumise peaks ta otsustama, mida sellest Aasia naised heaks kiidavad ja omaks võtavad.

Kongressile on endid senini üles annud Palestiina, Jaapani, Ceyloni, Birma, Havai, Indo-Hiina, Persia ja Jaava naised.

Rahvasteliidu Lastehoolekande komisjoni tööst.

Rahvasteliidu lastehoolekande komisjon pidas oma igaaastaseid koosolekuid Genfis möödunud aprilli kuus. Päevakord oli seekord nii suur, et kohe koosolekute algusel kõiki komisjoni liikmeid paluti võimalikult kokkuhoidlikult ajaga toimida. Peale Rahvasteliidu sekretariaadi aruande, mille ette kandis m-elle Colin, teatas rahvusvahelise tööbüroo esindaja M. Jonson, et mai kuul peetaval rahvusvahelisel tööbüroo istungitel on päevakorral küsimus, mis lastehoolekande komisjoni eriti huvitama peaks: nimelt vanaduse alamäärara kindlaksmääramine lastele nende ametisse võtmisel mitte tööstuslikkudel aladel. Järgnesid läbirääkimised, mille tulemusena võeti vastu soovivaalduus, et lapsi palgalisele tööle võiks lubada ainult peale algkooli lõppu, s. t. nende vanadus selleks peab olema kooskõlas koolikohustusega seotud aastatega.

Rahvasteliidu tervishoiu komisjoni esindaja seletas M. Telghe uurimuste tulemusi lastesurevuse kohta mitmel maal. Ühenduses selle aruandega avaldas komisjon soovi, et riigid paneks ametisse rohkem haigepöetajaid ja hoolekande õdesid ja et nimelt lastehoolekande alal tuleks tõsta hoolekande õdede arvu.

Järgmisel koosolekul arutas komisjon kolme rahvusvahelise konventsiooni kava: väljamaale jäänud laste ja nende tagasiviimine omaksele juurde; alaealiste väljamaalaste hoolekande; seaduslikud määrused alimentide sissenõudmisel. Eriti huvitav oli nende küsimuste juriidilise külje arutamine.

Komisjon arutas mitmel koosolekul abitöö võimalusi ühenduses alaealiste kohtutega. Poola noorte kohtunik W. Grabinska esitas aruande selle küsimuse kohta. Komisjon jõudis otsusele, et see on ala, mis kõiki naisi huvitama peaks ja et tuleks igalpool õbutada naiste hulgas koostööd alaealiste kohtutega, abiandmiseks, järelvalveks ja töömuretsemiseks alaealiste kurjategijatele.

Arutusele tuli ka alaealiste kurjategijate karistamäärade küsimus; selle juures võttis komisjon täitsa eitava seisukoha laste vangistamise vastu, leides et lapsi ei saa ju parandada nende eraldamisega ühiskonnast, vaid peab kasvatama nende iseloomu. See küsimus võetakse järgmisel komisjoni istungjärgul põhjalikumalt kaalumisele.

Ajapuudusel jäid seekord arutamata vallaslaste seisukorra kindlustamine ja kinoküsimus, milledest eriti esimene terav. Paljud vallaslaste isad, kelledelt välja mõistetud alimendid, põgenevad nende maksmise eest lihtsalt üle piiri ja ei ole praegu mingisugust rahvusvahelist alust nende käest kätte saada laste toetusraha, mille tõttu jäävad hätta nii lapsed kui emad. Komisjoni ülesandeks on vastava konventsiooni väljatöötamine.

Järgmine „NAISTE HÄÄL“ ilmub
kaksiknumbrina 7.–8. juuli algul.

E. Naisliidu 10-aastase tegevuse
juubeli puhul ilmub ülevaade:

Kümme aastat

Eesti Naisliitu

Ilusasti välja antud rikkalikult piltidega kau-
nistatud album sisaldab kujuka kokkuvõtte
mitte ainult Naisliidu, vaid kõigi meie naiste
— — — tööst ja püüetest. — — —

Album maksab ainult 75 senti.

Ta peaks kuuluma iga naise lugemislauale.

Tellida võib albumi E. Naisliidust, Tallinn, Suur Karja
tän. 10—5, saates raamatu hinna postmarkes ehk rahas.